

Posouzení Rozhodnutí k udělení výjimek pro stavbu dálnice D3 v úseku Praha – Václavice (Znalecký posudek)

Mojmír Vlašín

V tomto ZP jsem zhodnotil úplnost a správnost rozhodnutí o povolení výjimky podle ustanovení § 56 ZOPK ze zákazů stanovených v § 50 odst. 1 a 2 ZOPK k ochraně zvláště chráněných druhů živočichů (dále ZCHDŽ) pro realizaci stavby D3 Praha - Václavice (dále Rozhodnutí) dle projektové dokumentace: D3 0301 – 0303 Praha – Václavice, Pragoprojekt, 2016" (dále Záměr). Výjimka byla vydaná na základě žádosti akciové společnosti Pragoprojekt (dále Žadatel). Z hlediska své odbornosti jsem posuzoval výhradně podklady a pasáže Rozhodnutí, které se týkají obratlovců, tj. kruhoústých, ryb, obojživelníků, plazů, ptáků a savců. Posouzení podkladů a části Rozhodnutí pro ostatní skupiny (všechny druhy bezobratlých, vyšší rostliny) jsem neprováděl, ani jsem k nim nepřihlížel.

Žádost o výjimku

Žadatel ve své žádosti (Žádost 2018, s.1) píše: „O výjimku ze zákazů § 65 zákona č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů žádáme pro: Celkový výčet ohrožených a chráněných druhů živočichů a rostlin je součástí biologického průzkumu, který je součástí přílohy této žádosti.“

Žádost má ale osm příloh, z nichž se žádná nejmenuje Biologický průzkum. Pouze dvě mají jako součást názvu (nikoliv jako začátek názvu) sousloví „biologický průzkum“, avšak seznam druhů vůbec neobsahují (Farkač 2018a, Farkač 2008b). V podkladech k řízení (nikoli jako příloha žádosti) je ještě jedna studie, která má v názvu sousloví „biologický průzkum“ (Vávra 2019). Není tedy jasné, o jaké druhy se jedná. Navíc výjimku nelze udělit pro „ohrožené a chráněné druhy“, což je naprosto vágní pojem, ale jen pro druhy zvláště chráněné (dle vyhl. 395/92 Sb). Ze žádosti není tedy vůbec zřejmé, o co žadatel žádá. Není to jasné ani správnímu orgánu, protože některé druhy (rákosník velký) má v Rozhodnutí uvedeny dvakrát (jednou se špatným vědeckým názvem), jiné (kuňka obecná) jsou uvedeny pod nesprávným českým názvem. Žádost musí být určitá a jednoznačná. Správní orgán řízení přerušil a vyzval Žadatele k doplnění žádosti, což Žadatel provedl. V odůvodnění se uvádí : „...vychází

ze zjištěných ZCHDŽ v navržené trase dálnice D3 v úseku stavby D3 0301 - 0303 Praha - Václavice, které jsou uvedeny v dokumentu „D3 0301 - 0303 Praha - Václavice, Změny v MÚK Jílové – MÚK Hostěradice, Kostkan V., 2019“. Ovšem tento podklad v příloze Žádosti není, a tak není zřejmé, jak správní orgán zjistil, který výčet druhů je předmětem žádosti a zda s takovou interpretací Žádosti žadatel souhlasí. V uvedeném zdroji (Kostkan 2019) je totiž k žádosti o výjimku navrženo 28 ZCHDŽ z podkmene obratlovců. Přesto správní orgán (s.11) uvádí, že : „Jedná se o ZCHDŽ (...) čolka obecného (*Lissotriton vulgaris/Triturus vulgaris*), ropucha obecnou (*Bufo bufo*), skokana zeleného (*Pelophylax esculentus*), skokana skřehotavého (*Pelophylax ridibundus*), mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), užovku hladkou (*Coronella austriaca*), užovku obojkovou (*Natrix natrix*), slepýše křehkého (*Anguis fragilis*) skokana štíhlého (*Rana dalmatina*), skokana ostronosého (*Rana arvalis*), ještěrku obecnou (*Lacerta agilis*), lejska šedého (*Muscicapa striata*), řuhýka obecného (*Lanius collurio*) krkavce velkého (*Corvus corax*), včelojeda lesního (*Pernis apivorus*)“ , tedy o 15 druhů. Z tohoto tvrzení vyplývá, že Žadatel (údajně) požádal o výjimku pro 15 ZCHDŽ z podkmene obratlovců (Craniata). Přesto správní orgán se rozhodl vést správní řízení pro 44 ZCHDŽ z tohoto podkmene, pro 13 výjimku udělil a pro 29 zamítl. Otázkou zůstává, proč správní orgán zamítl udělit výjimku pro 27 ZCHDŽ, pro které (údajně, s. 11) nikdo výjimku nežádal. Správní orgán uvádí (s. 29), že: „Řízení o povolení výjimky podle ust. § 56 ZOPK je řízením návrhovým, tj. rozsah žádosti stanovuje výhradně žadatel a orgán ochrany přírody je obsahem jeho žádosti v řízení vázán“. Toto tvrzení ovšem správní orgán popírá tím, že vedl řízení pro jiný počet druhů, než navrhoval Žadatel. Tím považují za dokázané, že ani správní orgán neměl jasno, o které ZCHDŽ z podkmene obratlovců ve správním řízení jde. Přesto se rozhodl neudělat sestavené a zmatečné žádosti vyhovět a výjimku, pro naprosto nejasný soubor ZCHDŽ, udělit, respektive pro jiné druhy udělení výjimky zamítnout. Správní orgán měl žádost odmítnout jako celek (respektive řízení přerušit), a žadateli poskytnout lhůtu pro podání žádosti nové (respektive poskytnout lhůtu pro doplnění žádosti), která by obsahovala jasné a jednoznačné informace (tj. zda žadatel chce po správním orgánu skutečně výjimku pro zvláště chráněné druhy a jaký je jejich výčet). Řízení je tedy od samého počátku zmatečné a postup správního orgánu je velmi nestandardní.

Výroková část Rozhodnutí

Rozhodnutí pod bodem I (římská jedna)

V této části Rozhodnutí se uvádí : „podle ust. § 51 odst. 3 ZOPK pro realizaci stavby dálnice dle PD: „D3 0301 – 0303 Praha – Václavice, Pragoprojekt, 2016“ část žádosti o povolení výjimky podle ust. § 56 odst. 1 a odst. 2 písm. c) ZOPK ze zákazů stanovených (...) v ust. § 50 odst. 1 a 2 ZOPK k ochraně ZCHDŽ (...) rosnička zelená (*Hyla arborea*), blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*), kuřka ohnivá (*Bombina bombina*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), čolek velký (*Triturus cristatus*), ještěrka zelená (*Lacerta viridis*), užovka podplamatá (*Natrix tessellata*), zmije obecná (*Vipera berus*), řuhýk šedý (*Lanius excubitor*), žluva hajní (*Oriolus oriolus*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*), rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), kopřivka obecná (*Anas crecca*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*), potápka roháč (*Podiceps cristatus*), chřástal vodní (*Rallus aquaticus*), potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*), krkavec velký (*Corvus corax*), včelojed lesní (*Pernis apivorus*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), krutihlav obecný (*Jynx torquilla*), vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*), rorýs obecný (*Apus apus*), volavka bílá (*Ardea alba*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*), konipas luční (*Motacilla flava*), veverka obecná (*Sciurus vulgaris*) zamítá, neboť touto činností nedojde k porušení výše uvedených zákazů stanovených k ochraně zvláště chráněných druhů v ust. § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 a 2 ZOPK.“ (Poznámka: ve shora uvedeném výčtu je 30 druhů, avšak rákosník velký je zde uveden 2x, zamítnutí se tedy týká zřejmě 29 druhů)

Toto zamítnutí je minimálně pro druhy rosnička zelená (*Hyla arborea*), blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*), kuňka obecná /ohnivá (*Bombina bombina*), ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*), volavka bílá (*Ardea alba*) neodůvodněné a nebo odůvodněné špatně.

Rosnička zelená má přímo v trase předmětné stavby výskyt (NDOP nález 3654852 a 3654850). Záměr jak ve fázi výstavby tak i ve fázi provozu zasáhne do biotopu tohoto druhu a naruší jim užívaná sídla. Proto zamítnutí udělení výjimky pro druh rosnička zelená je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Blatnice skvrnitá má přímo v trase nejméně dvě lokality, které budou záměrem poškozeny či zničeny – ÁL4 a BL2 (Kostkan 2018). Dále lokalita rybník Pytlík (Kozáková 2017) se nachází asi 100 m od plánované trasy záměru. Jedná se o hluboký rybník s rozlohou kolem 2ha, s rozvinutým litorálním pásmem. Tento druh se v zemní i vodní fázi života vyskytuje přímo v trase stavby a bude záměrem dotčen. Proto zamítnutí řízení o výjimce pro tento druh je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Kuňka obecná má nálezy v bezprostředním okolí stavby (např NDOP nález 48854490 - Chleby, Malý Chlebský ryb.) Dále se nachází také v lokalitě rybník Pytlík (Kozáková 2017b), která se nachází nad obcí Libeň a je vzdálena asi 100 m severně od plánovaného sjezdu z dálnice D3. Jde o obojživelníka, který tráví ve vodním prostředí jen část svého života a tak s pravděpodobností blíží se jistotě se v zemní fázi vyskytuje přímo v trase stavby a bude záměrem dotčen. Proto zamítnutí udělení výjimky pro tento druh je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Ťuhýk šedý má také nálezy v trase (např. NDOP nález 32735360), ale i nálezy v bezprostředním okolí navrhované stavby. Početnost tohoto ťuhýka je v celém Česku odhadována asi na 1000 párů a tak i malý zásah do jejich populace může mít závažný vliv. Proto zamítnutí řízení o výjimce pro tento druh je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Ledňáček říční má nálezy v bezprostředním okolí (např. NDOP nález 41999547). Dále byl pravidelně zaznamenáván v letech 2016 - 2019 při ornitologické odchytové akci na rybníku Velký Chlebský (Chmátal 2019). Také dokumentace EIA (2010) uvádí pro lokalitu „zhlaví Velkého Chlebského rybníka“ výskyt ledňáčka. Jde mimo jiné o druh zařazený do přílohy I ptačí směrnice EU. S ohledem na to, že rychle a nízko nad zemí přeletuje z jednoho loviště na druhé, může mít záměr ve fázi provozu na jeho populaci fatální vliv. Proto zamítnutí udělení výjimky pro druh ledňáček říční je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Podobně moták pochop má v trase stavby a bezprostředním okolí řádu nálezů (rybník Pytlík v letech 2010 až 2019 deset nálezů NDOP, Rybník Velký Chlebský a Hrázecký v letech 2009 a 2017 dvacet pět nálezů NDOP). Druh v oblasti dotčené záměrem hnízdí (Rybník Pytlík -Kozáková 2017b). Předmětná stavba v oblasti Libě a Dunávic zasáhne jeho biotop a nenávratně jej naruší. Záměr tak je škodlivým zásahem a tvrzení, že „nedojde k porušení zákazů stanovených k jeho ochraně“ je nepravdivé. Proto zamítnutí řízení o výjimce pro tento druh je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Slavík obecný má jen v oblasti rybníků Velký Chlebský a Hrázecký v NDOP pět nálezů v období 2016-2017 (NDOP) Záměrem zcela jistě dojde k narušení biotopů tohoto ZCHDŽ a tak tvrzení, že „nedojde k porušení zákazů stanovených k jeho ochraně“ je nepravdivé a zamítnutí řízení o výjimce pro tento druh je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Volavka bílá má v NDOP jen pro oblast rybníků Velký Chlebský a Hrázecký 19 nálezů mezi lety 2011-2018. Jde mimo jiné o druh zařazený do přílohy I ptačí směrnice EU. Tato volavka zde nehnízdí, ale uvedenou lokalitu je nutno považovat nepochybně za její biotop. Předmětná stavba (Záměr) v oblasti Dunávic zasáhne její biotop a nenávratně jej naruší. Záměr tak je škodlivým zásahem a tvrzení, že

„nedojde k porušení zákazů stanovených k jeho ochraně“ je nepravdivé. Proto zamítnutí řízení pro tento druh je nutno považovat za vadu rozhodnutí.

Nejméně pro osm druhů bylo prokázáno, že se řízení o výjimce vést mělo, a to ze shora uvedených důvodů. Správní orgán argumentuje, že řízení o výjimce zamítl na základě podkladů řízení, databáze NDOP a po zhodnocení biologie jednotlivých v žádosti uvedených ZCHDŽ, což nejméně u shora uvedených druhů není pravda. Zamítnutí řízení o výjimce pro shora uvedené druhy je nutno považovat za vadu rozhodnutí. Jak shora uvedeno, správní orgán argumentuje také nálezy v NDOP a přitom si ani neověřil, že NDOP obsahuje údaje, svědčící o opaku. Je třeba vzít v úvahu zejména ten fakt, že nálezy v NDOP lze považovat za potvrzení presence druhu na lokalitě, ale nikdy za potvrzení absence. Jinými slovy, jestliže je určitý druh nalezen na lokalitě v roce 2017 a 2018, ale z roku 2019 už takový údaj chybí, znamená to pouze to, že údaj z roku 2019 chybí, a v žádném případě to, že druh se na lokalitě v roce 2019 nevyskytoval.

Rozhodnutí pod bodem II (římská dvě).

Výjimka byla Rozhodnutím udělena pro čolka obecného (*Lissotriton vulgaris/Triturus vulgaris*), ropuchu obecnou (*Bufo bufo*), skokana zeleného (*Pelophylax esculentus*), skokana skřehotavého (*Pelophylax ridibundus*), mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), užovku hladkou (*Coronella austriaca*), užovku obojkovou (*Natrix natrix*), slepýše křehkého (*Anguis fragilis*) skokana štíhlého (*Rana dalmatina*), skokana ostronosého (*Rana arvalis*), ještěrku obecnou (*Lacerta agilis*), lejska šedého (*Muscicapa striata*), ůuhýka obecného (*Lanius collurio*), tedy pro 13 druhů ze skupiny obrtlivců.

Doba platnosti výjimky

Rozhodnutí stanoví: „Držitel výjimky je povinen zajistit provedení náhradních opatření nejpozději souběžně s výstavbou konkrétního úseku stavby, kde jsou opatření lokalizována, a udržovat je ve funkčním stavu po dobu nejméně 10 let od dokončení stavby.“ (podmínka 26) Přičemž pro předměty ochrany chráněné evropskými směnicemi tj. ůuhýka obecného (*Lanius collurio*) platí podle § 45 i zák. 114/92 Sb, že uložená kompenzační opatření musí být zajištěna před realizací záměru. Pokud tedy budou opatření provedena souběžně se stavbou, budou provedena pozdě. V tomto bodě je rozhodnutí v rozporu se zákonem.

Podle podmínky 28 je výjimka platná po dobu 10 let od nabytí právní moci Rozhodnutí, případně i na bližší neurčenou dobu, pokud se stane podkladem opatření stavebního úřadu. Takovým způsobem může vydaná výjimka platit i na období několika desítek let. Během té doby se může legislativní situace a skutečný stav ohrožení druhů, jež jsou předmětem výjimky rapidně změnit. Výjimku je tedy třeba udělit na dobu 5- 10 let, bez možnosti automatického prodloužení. Podmínku 28 (časově vágní ohraničení výjimky) shledávám jako závažnou vadu Rozhodnutí.

Kompenzační opatření

Rozhodnutí má značně nevyrovnanou úroveň. Například stanovuje velmi podrobně podmínky a kompenzační opatření pro plazy a obojživelníky (s výjimkou mloka) a taky přiměřená opatření pro lejska šedého. Pro tuhýka obecného (*Lanius colurio*) ale (s výjimkou omezení kácení dřevin a budování protihlukových stěn) nestanovuje podmínky a kompenzační opatření vůbec. Rovněž pro mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*) jsou kompenzační opatření stanovena naprosto nedostatečně. Jediné opatření je instalace migračních bariér. Nestanovuje se žádná náhrada za zničené biotopy mloka. Zahořanské údolí, kde se podařilo prokázat aktuální výskyt mloků, bude záměrem dotčeno a nevratně poškozeno, přitom podmínky s kompenzací nepočítají. Také zásah do biotopu v průběhu stavby mostu přes Sázavu (splachy) Rozhodnutí neřeší. Ukotvení základu (oblouku) mostu na pravém břehu (Luka p.M.) naruší nebo zničí zimoviště mloků v tomto místě. Podařilo se shromáždit desítky údajů o výskytu mloka skvrnitého na pravém břehu Sázavy přímo v trase záměru a nebo v jeho bezprostředním okolí. Tyto vysoké počty svědčí nejen o tom, že mlok má zde zatím vhodné podmínky pro rozmnožování a dobrou potravní základnu, ale s vysokou pravděpodobností využívá stará a opuštěná důlní díla jako zimoviště (viz např. Dodd 2010). Za zničená zimoviště mloka se nestanovují kompenzační opatření. Nestanovení podmínek a kompenzačních opatření při vydání výjimky je vadou rozhodnutí.

Další vady odůvodnění

Stanovisko AOPK ČR

Správní orgán tvrdí: „Ze stanoviska AOPK ČR vyplývá, že dle aktuálního rozsahu poznání a dle názoru tohoto odborného a vědeckého orgánu je výčet ZCHDŽ odpovídající a navržená náhradní opatření jsou dostatečná (č.j.: SR/1994/SC/2018-2 ze dne 3. 10. 2019).“ Přitom již zběžným prostudováním tohoto stanoviska lze zjistit, že je zpracováno povrchně a ledabyle. Jak jinak se dá hodnotit to, že AOPK ČR vůbec nepoukázala na to, že v předmětném úseku záměru nebyl v podkladech uveden ani jeden druh ze skupiny letouní, což je skupina, kde 100 % druhů patří mezi ZCHDŽ. Jen konfrontováním trasy (včetně všech záborů) s databází NDOP by zodpovědně zpracované stanovisko muselo tento dostatek podkladů odhalit.

Navíc je skutečně diskutabilní, zda správní orgán má vycházet výhradně ze stanoviska AOPK ČR. Domnívám se, že správní orgán musí prověřit relevantnost všech podkladů a při důvodné pochybnosti žádat jejich doplnění, resp. sám je prověřit.

Pochybnost by měla například vyvolat skutečnost že, vydra říční (*Lutra lutra*) se dle NDOP vyskytuje přímo v trase záměru, ale výjimka pro ni nebyla žádána. Její výskyt je navíc uveden přímo pro úsek „zhlaví Velkého Chlebského rybníka „ a to v dokumentaci EIA. Přitom vydra je ZCHDŽ (silně ohrožený) podle české legislativy a zároveň je uvedena v příloze II Směrnice o stanovištích (tzv. Naturový druh). Mortalita vyder na silničních komunikacích je významná (Větrovcová 2011, Hlaváč 2017) a patří k hlavním příčinám ohrožení vyder v Česku. U vydry říční si tedy správní orgán nezjistil úplný a aktuální stav věci. Správní orgán je povinen prověřit, zda žadatel nepožaduje výjimku účelově a nevynechává druhy, pro které by výjimka udělena nebyla a nebo by podmínky udělení znamenaly pro žadatele výrazné komplikace.

V NDOP lze na několika místech v trase záměru najít výskyt pisíka obecného (*Actitis hypoleucos*), což je ZCHDŽ (silně ohrožený). Jeho výskyt je také potvrzen z roku 2017 ornitologickou odchytovou akcí na rybníku Velký Chlebský (Chmátal 2019). Správní orgán se měl dotazovat žadatele, jak je možné,

že uvedený druh není v podkladech, který si nechal vypracovat, respektive proč nepožádal o výjimku pro tento druh.

V jednom z podkladů (Vávra 2019), který si pořídil sám žadatel, se například uvádí výskyt koroptve polní (*Perdix perdix*) což je ZCHDŽ v kategorii ohrožený. Řízení o výjimce pro tento druh se nevedlo. Správní orgán se měl dotazovat žadatele, proč nepožádal o výjimku pro tento druh.

Z uvedených případů je zřejmé, že tvrzení AOPK ČR, že výčet ZCHDŽ je odpovídající a navržená náhradní opatření jsou dostatečná, neodpovídá skutečnosti.

V souvislosti s tímto stanoviskem je třeba znovu posoudit nejasnost ohledně výčtu druhů, pro které je žádaná výjimka. Je tedy sporné, na základě čeho AOPK ČR vydala svoje stanovisko, ve kterém tvrdí, že výčet druhů je odpovídající.

Míra dotčení

Na str.18 Rozhodnutí se tvrdí: „Správní orgán posoudil záměrem dotčené ZCHDŽ (...) a dospěl k závěru, že míra dotčení předmětných druhů bude spíše nízká a záměrem nedojde ani k likvidaci biotopu, který by bylo možné považovat svým významem za jedinečný.“

Přitom do podkladů pro vydání výjimky nebyly ani zahrnuty všechny lokality potenciálního výskytu ZCHDŽ, například bezejmenný v přítoku rybníka Hladoměř (49.8335381N, 14.5022092E), který by měl podle záměru být přerušen ústím tunelu Krňany. Trasa dálnice (záměr) rovněž zlikviduje prameniště Studeneckého potoka (49.8875056N, 14.4731544E). Dále, znovu opakují, celé významné skupiny obratlovců nebyly zkoumány a tak ani nemohly být do podkladů zahrnuty. Nejvýznamnější je pomínutí skupiny letouni (netopýři a vrápenci). V této souvislosti upozorňuji na skutečnost, že most přes Sázavu má být stavěn v poddolovaném území v blízkosti Bohulib. Z hlediska svého oboru nebudu problematizovat zakotvení základu mostu v rizikovém podloží, ale musím zde zmínit, že pokud bude most budován, dojde dle projektové dokumentace k likvidaci pozemních prostor, které jsou v zimním (ale částečně i v letním) období užívány netopýři. Míru dotčení těchto unikátních sídel ZCHDŽ nikdo nezkoumal, ale je zřejmé, že míra dotčení bude vysoká, u některých starých důlních děl dojde k totálnímu zničení. Dále je zřejmé, že lokality Panský vrch u Luk p.M. a Dunávičké rybníky, které budou záměrem nevratně poškozeny jsou biotopy, které lze svým významem považovat za jedinečné. Rozhodnutí nebere vůbec v potaz vliv splachů při stavebních pracích na březích řeky Sázavy, při čemž jejich zachycení není v projektu uspokojivě řešeno. Tento a další vlivy při předpokládané stavbě mostu přes řeku Sázavu ovlivní nejméně tyto druhy: skokana zeleného (*Pelophylax esculentus*), skokana skřehotavého (*Pelophylax ridibundus*), mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), užovku hladkou (*Coronella austriaca*), užovku obojkovou (*Natrix natrix*), slepýše křehkého (*Anguis fragilis*) skokana štíhlého (*Rana dalmatina*), skokana ostronosého (*Rana arvalis*), ještěrku obecnou (*Lacerta agilis*). Toto ovlivnění se zdaleka netýká jen území EVL. Z toho je zřejmé že míra dotčení bude vysoká a to i když v tomto případě nedojde k likvidaci biotopu.

V lokalitě "Na ovčíně" (49.9290606N, 14.4760008E), k jejíž částečnému zničení by mělo záměrem dojít, byla nalezena ropucha obecná a blatnice skvrnitá (Kozáková 2017b). Tato lokalita je jedinečná nejen v trase záměru, ale i pro celou oblast středních Čech.

Shora uvedené tvrzení správního orgánu je nepravdivé, neopírá se o úplné zjištění stavu věci a je v rozporu s existujícími podklady:

Úplnost podkladů a vypořádání podnětů

V § 68 správního řádu se uvádí, že „v odůvodnění se uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při a jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí“. Správní orgán pro vydání rozhodnutí tedy není vázán pouze informacemi, které mu poskytne žadatel o výjimku. Dokonce není ani vázán stanoviskem AOPK ČR. Je povinen zjistit si aktuální a úplný stav věci. Když ne jinak, tak minimálně z Dokumentace EIA, NDOP a podnětů dalších účastníků řízení. Seznam podkladů, ze kterých správní orgán vycházel, však v Rozhodnutí chybí. Chybí také stanovisko, jak se vypořádal s podněty některých dalších účastníků řízení o výjimce. Z toho lze vyvodit, že se správní orgán podněty dalších účastníků řízení nezabýval a nebo zabýval povrchně. Správní orgán si neověřil, zda jsou podklady úplné, přihlédl pouze ke stanovisku AOPK ČR (které, jak doloženo shora, je chybné).

Další pochybnost by měl vyvolat i fakt, že v databázi NDOP jsou v trase záměru a bezprostředním okolí stovky údajů výskytu devíti druhů netopýrů, z nichž všechny patří mezi ZCHDŽ. V podkladu Kozáková (2017), který mají jak žadatel tak správní orgán k dispozici, se ve čtyřech štolách (Štola sv. Josefa, Mladokocourská štola, Štola sv. Antonína Paduánského, Štola Halíře) uvádí dokonce jedenáct druhů: netopýr velký (*Myotis myotis*), netopýr řasnatý (*Myotis nattereri*), netopýr vodní (*Myotis daubentonii*), netopýr ušatý (*Plecotus auritus*), netopýr dlouhouchý (*Plecotus austriacus*), netopýr vousatý (*Myotis mystacinus*), netopýr Brandtův (*Myotis brandtii*), netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*), netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*). Přímou v trase záměru jsou minimálně desítky starých nebo opuštěných důlních děl (viz databáze České geologické služby), které budou stavbou dotčeny nebo úplně zničeny. Žadatel je povinen před žádostí o udělení výjimky provést záchranný průzkum těchto sídel ZCHDŽ. Správní orgán se měl dotazovat žadatele, proč nepožádal o výjimku pro tyto druhy. Přitom právě netopýři se stávají častou obětí dopravního provozu (např. Gaisler 2009 nebo Limpens 2005). Správní orgán se nevypořádal se všemi podněty účastníků řízení a vycházel z neúplných podkladů. Toto je vada Rozhodnutí.

Běžně se v krajině vyskytující druhy

K argumentaci na str. 19 dole („Jelikož jsou předmětem tohoto správního řízení druhy živočichů, ač zvláště chráněných, které se běžně v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality...“) je třeba sdělit, že v tomto zobecnění je hluboce nepravdivá. Vyhláška 395/92 Sb. se pravidelně novelizuje a pokud by platilo shora uvedené tvrzení, nebyly by předmětné druhy řazeny mezi zvláště chráněné. Pojem krajina v tomto tvrzení není specifikován. Není jasné, jestli krajina je zde míněna jako Přírodní park Střed Čech, což je nástoj k ochraně krajinného rázu, tedy „krajiny“, nebo zda je míněna oblast Středočeského kraje a nebo území celé ČR. Pokud je míněn přírodní park, pak rozhodně pro některé druhy neplatí, že se „běžně v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality“. Pokud je krajinou míněna celá plocha ČR, pak to neplatí pro žádný z ZCHDŽ, které jsou předmětem tohoto správního řízení.

Přírodní parky zřizují krajské úřady vyhláškou, ve které omezují činnosti, jež by mohly vést k rušení, poškození nebo k zničení dochovaného stavu území, cenného pro svůj krajinný ráz a soustředěné estetické a přírodní hodnoty. ZOPK definuje krajinu takto: „krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky“. Z toho je zřejmé, že krajina, bez geografického vymezení hranic, je vágní pojem, který nelze v Rozhodnutí používat.

Konkrétně uvádím k některým druhům toto:

Kuřka obecná (*Bombina bombina*) je vázána na extenzivní rybníky s bohatou submerzní vegetací, jezírka a tůně. Během posledních desítek let byl pozorován pokles počtu obsazených lokalit. V období 2008 - 2015 byla zaznamenána v 46,5 % mapovacích polí (Jeřábková 2020). Taková situace je v rozporu s tvrzením: „běžně se v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality“.

Ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) v ČR hnízdí roztroušeně a nehojně v nižších až středních polohách. V hnízdní době ptáci vyhledávají otevřenou krajinu s pastvinami a loukami a s rozptýlenou zelení (remízky, skupiny keřů a stromů). V letech 2001–2003 byla jeho početnost odhadována na 1000 párů. To je v rozporu s tvrzením: „běžně se v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality“.

Volavka bílá (*Ardea alba*) vyhledává mokřadní oblasti s hustými porosty rákosu a orobince, okolí jezer a neregulovaných toků i velké mělké rybníky s bohatými okrajovými porosty. V ČR hnízdí nepravidelně 1 až 2 páry, v mimohnízdním období se pak na našem území vyskytuje v počtu maximálně několik set jedinců. To je v rozporu s tvrzením: „běžně se v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality“.

Mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*) vymizel z rozsáhlých oblastí ve všech krajích vyjma Zlínského. Mlok k rozmnožování využívá drobné nezarybněné potoky, tuně a lesní studánky. V období 2008 - 2015 byl zaznamenán v 33,2 % mapovacích polí (Jeřábková 2020). Taková situace je v rozporu s tvrzením: „běžně se v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality“.

Užovka hladká (*Coronella austriaca*) se vyskytuje na slunných kamenitých a křovinatých stráních a ve skalách. Vyhledává rovněž různé hromady kamenů a suché zídky. V období 2002 - 2011 byl zaznamenán výskyt tohoto druhu v 20,6 % mapovacích polí. (Moravec 2015). Taková situace je v rozporu s tvrzením: „běžně se v krajině vyskytují, nejsou vázány jen na specifické lokality“.

Deštníkové druhy

Na str. 25 správní orgán tvrdí: „Uložená kompenzační opatření a stanovené podmínky tedy snižují intenzitu zásahu do veřejného zájmu na ochraně ZCHDŽ. Za dodržení stanovených podmínek a realizace kompenzačních opatření je správní orgán toho názoru, že zásah do základních ochranných podmínek předmětných ZCHDŽ plánovaným záměrem je akceptovatelný a nebude mít vliv na zhoršení stavu těchto druhů z hlediska ochrany. Jednotlivé hodnocené druhy a skupiny ZCHDŽ lze v této souvislosti označit za tzv. deštníkové druhy (skupiny). To znamená, že zajištěním jejich ochrany bude současně zajištěna i ochrana jiných druhů s podobnými ekologickými nároky, a to včetně aktuálně nezjištěných ZCHDŽ, které se mohou na lokalitě zásahu v budoucnu vyskytnout.“

Deštníkové druhy (umbrella species), jsou druhy velmi úzce vázané na ekosystém. Koncept deštníkových druhů předpokládá, že ochranou takových druhů docílíme ochrany celého ekosystému. V ochraně biodiverzity se často hledají jakési zkratky, které by usnadnily celý postup a koncept deštníkových druhů je jednou z nich. Tento přístup je ovšem velmi diskutovaný a empirické důkazy pro to, že domnělý deštníkový druh chrání mnoho spolu se vyskytujícími druhy, jsou vzácné (Fleishman et al., 2001). Také Seddon a Leech (2008) uvádějí, že přesné určení kandidáta na deštníkový druh vyžaduje přesnou znalost nároků onoho potenciálního deštníkového druhu a ostatních druhů ve společenstvu. Je zřejmé, že aby druh mohl být označen za deštníkový, musí splnit určité předpoklady: Musí existovat statisticky významná korelace mezi výskytem deštníkového druhu a výskytem druhů, které se pod jeho „deštník“ mají skrýt. Jinými slovy, je třeba prozkoumat větší množství lokalit, zjistit na nich početnosti různých druhů a prokázat, že kde se daří druhu deštníkovému, tam se daří i dalším ochranně zajímavým druhům. Případně, že míra biodiverzity na lokalitách s výskytem deštníkového

druhu významně převyšuje míru biodiverzity v místech, kde se deštníkový druh nevyskytuje. Z uvedeného stručného přehledu problematiky konceptu deštníkových druhů je zřejmé, že je naprosto nepodložené předpokládat, že ochranou náhodně zvolených (zvláště chráněných) druhů budou chráněny jiné, často ještě neznámé druhy. Předpokládat proto, že zajištěním kompenzačních opatření pro některé druhy (které účelově označíme za deštníkové), zajistíme i další ZCHDŽ je z ekologického hlediska nonsens. Například žadatel nežádal o výjimku ani pro jeden druh ze skupiny letouni, která zahrnuje všechny naše druhy netopýrů a vrápenců. Z různých podkladů a NDOP je zřejmé, že zejména v oblasti Jílového se tyto druhy vyskytují přímo v trase záměru. Protože tato skupina nebyla dostatečně zkoumána, tak ani nebyl žádný druh z této skupiny v podkladech identifikován a nebyla pro ně žádána výjimka. Vzhledem k ekologickým specifikům této skupiny (lov hmyzu ve vzduchu a v noci) nemůže žádný z druhů, se kterými se operuje v Rozhodnutí a pro něž jsou stanovena kompenzační opatření, sloužit pro netopýry a vrápence jako deštníkový.

Z legislativního hlediska je to také nepřijatelné, protože každý ZCHDŽ vyžaduje samostatné řešení výjimky ze zákazů, které jsou stanoveny k jeho ochraně. ZOPK ani evropská legislativa pojem „deštníkový druh“ nezná, s ním neoperuje a nelze proto s ním operovat ani v Rozhodnutí. V extrémním případě by totiž mohl správní orgán udělit výjimku a stanovit opatření pouze pro jediný druh s konstatováním, že opatření pro ostatní druhy jsou již v tomto obsažena.

Příznivý stav z hlediska ochrany

Podmínkou pro povolení výjimky je, že u jednotlivých ZCHDŽ nebude mít realizace záměru vliv na udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany. Dle ZOPK je stav druhu považován za příznivý, jestliže údaje o populační dynamice příslušného druhu naznačují, že se celostátně dlouhodobě udržuje jako životaschopný prvek svého přírodního stanoviště, a přirozený areál rozšíření druhu není a pravděpodobně nebude v dohledné budoucnosti omezen, a existují a pravděpodobně budou v dohledné době i nadále existovat dostatečně velká stanoviště k dlouhodobému zachování jeho populací.

Správní orgán tvrdí, že: „ZCHDŽ, jež jsou předmětem tohoto správního řízení, mají v České republice v podstatě plošné zastoupení. Jedná se o druhy, které se běžně vyskytují i v ostatních evropských státech.“ Toto tvrzení je nepravdivé a to nejméně u dvou druhů, u mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*) a skokana ostronosého (*Rana arvalis*).

Mlok skvrnitý vymizel z rozsáhlých oblastí ve všech krajích ČR vyjma Zlínského. Mlok k rozmnožování využívá drobné nezarybněné potoky, tuně a lesní studánky. V období 2008 - 2015 byl zaznamenán v 33,2 % mapovacích polí (Jeřábková 2020). Taková situace je v rozporu s tvrzením: „ má v České republice v podstatě plošné zastoupení“.

Skokan ostronosý: V posledních šesti letech došlo znovu k velkému úbytku početnosti a ke zmenšení areálu tohoto druhu (Jeřábková 2020) V období 2008 - 2015 byl zaznamenán v 25,7 % mapovacích polí. V rámci Evropy chybí téměř v celé Francii a nevyskytuje se na Pyrenejském ani na Apeninském, poloostrově. Taková situace je v rozporu s tvrzením, že má v České republice v podstatě plošné zastoupení a že se jedná se o druh, které se běžně vyskytuje i v ostatních evropských státech.

Nejméně u dvou druhů, pro které byl vydána Rozhodnutím výjimka, může být stav z hlediska ochrany Záměrem ovlivněn nepříznivě. Výjimka pro tyto druhy neměla být udělena.

Závěry:

Rozhodnutí bylo vydáno na základě nejasné a neúplné Žádosti. Rozhodnutí bylo vydáno přes zřejmý nedostatek v identifikaci chráněných zájmů z hlediska ochrany přírody, které budou pravděpodobně zásahem ovlivněny. Nebyla dostatečně úplně zjištěna situace. Rozhodnutí bylo vydáno v rozporu se zákonem (ZOPK). Rozhodnutí je v některých částech špatně odůvodněné, pro některé druhy chybí podmínky a kompenzační opatření.

Znalecká doložka

Prohlašuji, že jsem si vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku a to ve smyslu § 110a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění a § 127a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.

Tento posudek jsem podal jako soudní znalec, jmenovaný rozhodnutím Krajského soudu v Brně SPR 1020/88, pro základní obor ochrana přírody, specializace zoologie. Znalecký úkon je zapsán pod číslem 109/20 znaleckého deníku. Posudek byl vydán ve dvou exemplářích (jeden nečíslovaný pro archiv znalce). Posudek má 13 číslovaných stran.

RNDr. Mojmir Vlasin

soudní znalec v oboru ochrana přírody, specializace zoologie

V Brně, dne 15.6.2020

PARÉ č. 1

Literatura a podklady

Cepáková E., 2017: Zhodnocení možného vlivu výstavby a provozu dálnice D3 v okolí Jilového u Prahy na netopýry. Nепublikováno. Depon. In Naturaservis s r.o. (rukopis)

Dokumentace, 2010: Dokumentace podle § 8 zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí pro záměr Dálnice D3 – střeđočeská (dokumentace EIA). Srpen 2010. (rukopis)

Dodd, C., K., 2009: Amphibian Ecology and Conservation. A handbook of Techniques. Oxford University Press, 584 s.

Farkač J. a kol., 2018a : Výsledky přírodovědného průzkumu území dálnice D3 0302 Jilové – Hostěradice (biologický průzkum) v roce 2015 a 2016. Doplněk únor 2018.. (rukopis)

Farkač J., a kol., 2018b: Výsledky přírodovědného průzkumu území dálnice D3 0303 Hostěradice - Václavice, Václavická spojka (biologický průzkum) v roce 2015 a 2016. Doplněk únor 2018.(rukopis)

Fleishman E., Blair R. B., Murphy D. D. ,2001: Empirical validation of method for umbrella selection. Ecological applications 11(5): 1489-1501.

Gaisler J., Řehák Z., Bartonička T., 2009 : Bat casualties by road traffic (Brno-Vienna) Acta Theriologica 54 (2), s. 147-15

Hlaváč V. a kol., 2017: Vydra a doprava. Příručka k omezení negativního vlivu dopravy na vydru říční. AOPK ČR a Alka, Praha, 39 s

Chmátal M., Jirásek J, Jahelka J., 2019: Ornitologická akce na rybníku Velký Chlebský, v Chlebech, okres Benešov. Stručné vyhodnocení ročníků 2016-2019 (rukopis)

Jeřábková L., 2020: Atlas rošíření obojživelníků ČR. Agentura ochrany přírody ČR, 107 s.

Kostkan V., a kol. 2018. Hodnocení ve smyslu § 67 zákona č. 114/1992 Šb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění, pro záměr výstavby dálnice D 0301- 0303 Praha – Václavice" (rukopis).

Kozáková A., 2017a : Revizní biologický průzkum, stavba D3 0302, Jílové u Prahy – Hostěradice, km 9,5-13,9, NaturaServis s.r.o. (rukopis).

Kozáková A., 2017b: Revizní biologický průzkum, stavba D3 0302 Praha – Jílové u Prahy km 0,0-9,3, NaturaServis s.r.o. (rukopis).

Limpens H.J.G.A., Twisk P. & Veenbaas G., 2005: Bats and road construction. Association for the Study and Conservation of Mammals, Arnhem, the Netherlands, 24 s

Losík J., Háková A., 2017: Screening report k hodnocení vlivu záměru na území soustavy Natura 2000 Dálnice D3 0301 – 0303 Praha – Václavice SO 302-201 Most Sázava v km 16.500 (rukopis)

Mikátová B., Vlašín M., Zavadil V., (eds.) 2001: Atlas rozšíření plazů v České republice. Atlas of the distribution of reptiles in the Czech Republic AOPK ČR, Brno, Praha, 258 s.

Mitchell-Jones T., Bihari Z., Masing M. & Rodrigues L., 2007: Ochrana a management podzemních lokalit významných pro netopýry. Ediční řada Eurobats, číslo 2 (česká verze), 38 s.

Moravec, J. (ed.), 1994: Atlas rozšíření obojživelníků v České republice. Atlas of Czech Amphibians. Národní muzeum, Praha, 136 s.

Moravec, J. (ed.), 2015: Plazi – Reptilia. Fauna ČR. Academia, Praha.

Rozhodnutí, 2020 : Rozhodnutí ZN/560/ŽP/19 Počet listů: 23 Počet příloh: 6 Krajský úřad Plzeňského kraje

Seddon, P. J., Leech, T., 2008: Conservation short cut, or long and winding road? A critique of umbrella species criteria. *Oryx* 42(2): 240-245.

Vávra J., 2019 : D3 0301 Praha – Jílové: kolektory mezi MÚK exit1 d3 a MÚK exit 82 Jesenice, Biologický průzkum (rukopis)

Větrovcová, J., a kol., 2011: Databáze údajů o uhynulých jedincích vydry říční v ČR . *Ochrana přírody* 4: 15-19

Žádost, 2018: Žádost o udělení výjimky z ochrany zvláště chráněných živočichů dle § 56 Zákona č. 114/92 Sb. v rámci stavby „D3 0301-0303 Praha-Václavice, Pragoprojekt (ze dne 3.7.2018)

Použité zkratky

ZCHDŽ zvláště chráněné druhy živočichů (dle vyhlášky 395/92 Sb.)

EIA posuzování vlivů na životní prostředí

EVL evropsky významná lokalita

NDOP nálezočná databáze ochrany přírody

AOPK ČR Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

ZOPK Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/92 Sb.

ZP znalecký posudek